

Ioana Celibidache (n. Procopie Dumitrescu) s-a născut la București în 1924. La 15 ani a publicat două volume de poezii în franceză, *Aveux* și *Souvenirs*. După absolvirea Liceului Francez din București, a lucrat un an la biblioteca franceză Studio, iar după venirea la putere a comuniștilor a fugit din țară, stabilindu-se la Paris; aici a urmat cursuri de desen și pictură la Académie de la Grande Chaumière și la École du Louvre. În 1949 l-a văzut pe celebrul Sergiu Celibidache dirijând un concert la Buenos Aires și astfel a început iubirea de o viață a celor doi, încununată cu căsătoria lor. Încurajată de soțul ei, și-a continuat studiile de pictură la Roma, unde a absolvit Academia de Arte Frumoase, apoi la Berlin. Începând din 1955 devine cunoscută și apreciată ca artistă plastică grație expozițiilor personale organizate în mari galerii din Europa și SUA. Numită, pentru înrudirea evidentă de viziune artistică, „surioara lui Paul Klee“, a fost răsplătită cu numeroase premii internaționale și cu medalii de aur, argint și bronz. Pentru activitatea ca președintă a Federației Europene Artistice și Culturale Feminine, primarul Jacques Chirac i-a decernat în 1992 medalia de aur a orașului Paris. Fiul soților Celibidache, Serge Ioan, este un cunoscut cineast.

Artista și-a adunat operele reprezentative în două albume semnate Ioana (ALMA, Galați, 1997; Imprimerie des Mauges, Paris, 2011). După moartea lui Sergiu Celibidache a scris, în memoria lui, cartea de amintiri *Sergiu, altfel...* (2001).

S-a stins din viață la 13 ianuarie 2012, la Paris.

IOANA CELIBIDACHE

Sergiu,
A L T F E L ...

HUMANITAS

Scrisoarea 1

Draga mea,

La nașterea mea, Dumnezeu m-a sărutat, fără îndoială, de trei ori pe frunte. Nu este dat oricui să trăiască din plin, cu surâsul pe buze, trecând peste munți și văi. Dacă ar trebui să o iau de la capăt, n-aș schimba nici o virgulă.

Săniuța cu clopoței, Bucureștiul sub munți de zăpadă acompaniau, în acel 11 noiembrie, nașterea subsemnatei. Toată casa, de sus până jos, de la etajul întâi și până la ultimul, înzorzonată în albastru, aștepta nerăbdătoare sosirea triumfătoare a lui „Ioan Gură de Aur“. Destinul crud și trist, fără consolare, trimise doar „o preafrumoasă fată“. A doua. Astfel, fără mare entuziasm, am venit pe această lume, într-o casă de trei etaje – un hotel particular, cum l-ar numi francezul –, cu lambrouri de aici în sufragerie și în biblioteca tatălui

meu, cu vitralii în saloane și cu o mulțime de personaje care vâjâiau în jur.

Din nefericire, aceste mărunte amintiri se reduc la una dintre cele mai dramatice: o ticăloasă operație de gălci petrecută acasă, în imensa baie a părinților, inundată de o mare de sânge, în vreme ce niște uriași albi mă țineau, cu o nemărginită violență, legată de scaunul torturii. Mai mult moartă decât vie, după un timp, m-am trezit în odaia mea, unde pereții erau populați de o întreagă familie zoologică. Ursuleți, maimuțe și tigrișori se perindau prin fața ochilor mei încă înlăcrimați, povestindu-mi, care mai de care, o mie și una de povești fermecătoare.

Deschizând încet pleoapele, o viziune de pe altă lume se desfășura pe îndelete. În mijlocul odăii apăruse o roabă colorată – cumpărată de părinții mei pentru a-mi alina suferința – de care erau atârinate căldărușe multicolore, lopățele ovale, pătrate, și câte și mai câte, ce străluceau în fața mea, îmbătându-mă de bucurie. Miraculoasa roabă parcă-mi luase cu mâna toate durerile împreună cu îngrozitoarele amintiri, șoptindu-mi cu profundă înțelegere și milă: „Nu te mai gândi. S-a terminat!“

A venit mama. O zână, rasă dispărută, un crin cu ochi albaștri ca cerul de amiază, un portret al Madonei lui El Greco. M-a sărutat și a dispărut.

Aveam șase ani când m-am îndrăgostit de băiatul spălătoresei. El avea nouă ani și știa să scrie! Mâzgălele trimise printre rufele spălate reprezentau pentru mine o dovadă de mare... cultură. Viața însă, crudela, ne-a despărțit fără prea multe remușcări, spălătoreasa fiind trimisă cu blândețe la plimbare după ce furase câteva cămăși ale tatălui meu. Ca toate poveștile de dragoste, a avut și a noastră un sfârșit.

Copilăria... Ce avere fabuloasă!

Începusem școala. Lecțiile claselor primare erau predate acasă de o profesoară particulară. Cifrele nu aveau nici o valoare pentru mine, drept care, la aritmetică eram o nulitate desăvârșită și mă complăceam în această situație. Erau doar semne barbare, inutile. Și așa, îmbuibată de știință, talmeș-balmeș, îmi treceam clasele depinzând de generozitatea boierului față de școala clădită în satul conacului. Adică tata.

Am vorbit românește la vârsta de opt ani. Primele gângureli au fost schimbate cu Fräulein Grete, pe limba teutonă, mai târziu a urmat franceza cu Mademoiselle Jolly, sofisticată și mereu jignită de Raimund, feciorul, care îndrăznește să nu o servească prima la masă...

Într-o duminică, la țară, cu casa doldora de musafiri, cum se obișnuia, din vârful interminabilei scări de stejar, proptită băț în balustradă, simțindu-mă,

pesemne, lăsată la o parte, cu susceptibilitatea direct atinsă, m-am trezit spunând, plină de tact, seducătoarea frază, scandată cu o dicție demnă de Comedia Franceză: „Je détéste les musafiri“. N-am primit aplauze, ci, pentru trei săptămâni, interdicția de a folosi bicicleta, fără de care mă simțeam mutilată, și pe cea de a o încăleca pe Mița, iapa bătrână, singura care se bucura de privilegiul de a mă purta pe spatele ei hodorogit. Gloabă boșoroagă care se poticnea la fiecare pas...

Tatăl nostru era un domn. Își luase doctoratul în drept la Paris, dar nu a profesat niciodată, fiind nevoit să-și administreze proprietățile. De o generozitate proverbială, întreținuse o droaie de prieteni la Paris, care, la rândul lor, plecaseră din țară pentru studii, dar nici unul dintre aceștia nu și-a petrecut zilele pe băncile universităților, ci mai degrabă nopțile prin diverse spectacole mai puțin catolice.

Tata era un mare rafinat. Frumosul, sub toate formele, îl subjuga. Casele în care locuiam erau înțesate cu obiecte de artă.

Nu-l vedeam prea des, dar mă bucuram totuși de prezența lui la dejun. Mă botezase Tarzan, pentru că îmi petreceam mare parte din timp printre copaci, dar și pentru că mă revoltam împotriva a tot ce era convențional. La școală mă porecliseră d'Artagnan. Luptam pentru justiție... Nu cred că

eram un copil model. Miss Buckley, guvernanta, n-a rezistat prea mult – mă bătea cu cureaua pe picioare până se învinețeau.

Sora mea, mai mare cu câțiva ani, trecea clasele fără zgomot. Era frumoasă. Mergea la ceaiuri, dansa cu băieți... Când voi putea face și eu la fel? Timpul trecea, iar d'Artagnan se transforma într-o fetiță cu ochi albaștri, profunzi, iute la minte și, ziceau gurile rele, foarte atrăgătoare.

Cum scrie la carte, la acea vârstă ne entuziasmaserăm de profesoara de matematică... superbă și, poate, „genială“. Toate fetele din clasă eram fascinate, dar probabil că nu ea era cea care ne inspira acest sentiment neobișnuit, ci eram îndrăgostite, ca orice adolescente, de dragoste. Poezia și fantezia tinereții noastre îi înfrumusețaseră chipul și sufletul, transformând așteptarea ei, la sfârșitul cursurilor, într-o perpetuă emoție.

Ca orice fetiță, tânjeam să iau parte la veselia și la jocurile colegilor mei și, mai ales, să mă întâlnesc cu puștii care mă așteptau la terminarea orelor. Ghinionul era că, în acele vremuri, o fată nu mergea niciodată singură pe stradă, ci era însoțită de guvernantă și, deseori, și de șoferul casei. Așadar, jucăria era oarecum stricată.

Pentru mine, cal nărăvaș, școala părea o închiisoare. Pedepsele se înmulțeau, tata strâmba din nas la fiecare buletin săptămânal, unde nota zero

la purtare nu se modifica tot anul. Severitatea lui nu îngăduia alternative. Accesul la telefon îmi era interzis, fără indulgență, uneori chiar și o lună întreagă. O lună! O viață! Era crunt când îți bătea inima pentru cel mai frumos, cel mai deștept, cel mai seducător băiat, campion de schi și... ochi de catifea. Doar sinuciderea să te mai salveze. Câtă injustiție, câtă neînțelegere din partea părinților, care, desigur, nu au iubit niciodată! Așa gândeam, năpădită de disperare, uitându-mă pe geamul aburit de lacrimi și tristețe... Doar, doar o trece prin fața casei, să-l mai văd o dată.

Scrisoarea 2

Primăvara își arăta surâsul pe cerul albastru, cu reflexe ruginii, ca întotdeauna în America Latină.

O bombă căzu! Marele dirijor Celibidache, „*il Mago della bacchetta*“, idolul, zeul atât de așteptat, debarcase la Buenos Aires, urmând să deschidă stagiunea simfonică a teatrului Colón.

Fenomenul „*il Mago*“ înflăcărase tot globul... Femei, copii, bătrâni, pisici, tot orașul, euforizați de acest eveniment, erau în păr la aeroport, cu brațele pierdute în gigantice buchete de flori.

Părul aproape albastru de negru, ochii căprui ca două castane, o privire de te întorcea pe dos, mlădios ca o salcie, cum naiba să te lase indiferent? Un Vulcan, un Titan, un Vezuviu în erupție – poate chiar și un tiran, pe undeva –, coborâse parcă dintr-o altă lume. După multă tocmeală cu mine însămi, m-am încumetat să asist și eu la o repetiție

de orchestră. Dar ce harem! Care mai de care, presupuse melomane, își șopteau fără întrerupere: „Ai văzut ce păr buclat are? Ce mâini? Ce surâs?“ Și așa mai departe, tot felul de adjective colorate, în timp ce *Simfonia a IV-a* de Brahms își continua conștiincios programul. A fost ultima repetiție la care am asistat în acea perioadă. Îmbulzeala era prea mare pentru gustul meu.

A doua zi, concertul. Sala de trei mii de locuri, ticsită. Admiratoarele elegante, împopoțonate, cu pene, fără pene, cu zorzoane, ca un pom de Crăciun, doar, doar să-l cucerească pe Maestrul indiferent și nepăsător. Coroane de flori decorau scena, în culorile României. Un ropot de aplauze. Publicul, în picioare, ovaționa dirijorul. Celibidache pășea cu încredere pe podeaua prăfuită. Eram și eu subjugată, emoționată ca o fetiță de 12 ani, prostănacă, tremurând în fața profesorilor la examen.

Trăiam câteva clipe într-o lume nouă, necunoscută de mine, atingeam o lumină abia atunci accesibilă. Adevărul strălucea. Trăisem secole în întuneric până atunci. Simțeam că nu se va opri aici. Dilema era mare. Nu doream să se sfârșească, dar nici să continue. Îmi era frică, fără să știu de ce. Voiam, poate, să împiedic destinul, ce mi se oferea cu atâta generozitate.

Ziarele umpleau chioșcurile cu fotografiile Maestrului. Critici ditirambice se întindeau pe pagini

întregi sau atacau partea seducătorului, unde invidia și gelozia erau evidente.

L-am mai văzut de câteva ori în decursul acelor săptămâni. Ne vorbeam puțin, dar ochii se întâlneau des. După câteva concerte, „Făt-Frumos“ și-a luat zborul spre Europa. A urmat un an în care gândurile mele au călătorit, la rândul lor, peste oceane. Așteptarea următorului turneu îmi devenise insuportabilă. Zilele treceau prea încet, nu-mi găseam liniștea, număram minutele, ca pe vremea școlii, așteptând cu acea nerăbdare copilărească sfârșitul anului. Nu mă resemnasem.

Revenirea Maestrului, după 360 de zile, 360 de torturi chinezești, se apropia. Pentru câtă vreme? Soarele reapărea în sufletul meu. Electrizarea își continua drumul. Vorbă multă, vorbe inutile.

Conversațiile, presărate cu comentarii de toate felurile, continuau fără virgulă. Înconjurat de un ciorchine de „fetițe“, Maestrul respira cu greu. Pentru a-i atrage interesul, subiectele nu erau prea variate. Între budism, hinduism, muzică, originalitatea nu era de invidiat! Aceste subterfugii ieftine îi provocau o profundă plictiseală.

Am rămas retrasă până la sfârșitul stagiunii. Orgoliu, timiditate, frică, poate toate la un loc... Îmi aduc aminte și astăzi, parcă n-ar fi trecut atâția ani, când, într-o dimineață, sună telefonul. Era o zi însorită. Inima îmi tresări. Oare de ce? Vocea LUI! Să fie adevărat, cu adevărat?